

Gråspurv

Passer domesticus

Gråspurvur

House sparrow

Gråspurv er udbredt globalt, bl.a. i det meste af Europa og Nordamerika. I det nordøst-atlantiske område yngler gråspurv talrigt på De Britiske Øer, Færøerne og i Norge. På Island findes en lille bestand. På Færøerne er gråspurv en almindelig ynglefugl ved bygder og byer overalt, med omkring 2.700 par. Arten er første gang registreret på Færøerne i 1900 på Nólsoy og første gang fundet ynglende i 1935-1936 i Vágur på Suðuroy og i 1944 på Svínø og i Tórshavn. Arten menes at være kommet til Færøerne med skib. Nye studier på Færøerne viser, at gråspurve næsten udelukkende findes i bygder med ti eller flere huse (Jensen & Kamp 1997, Bengtson m.fl. 2010). Hunnerne kan lægge op til tre kuld på en sæson (Magnussen & Jensen 2010). Gråspurv er udpræget stand-

fugl i hele sit udbredelsesområde, inklusive Færøerne.

Mærknings- og genmeldingsdata

2.343 gråspurve er ringmærket på Færøerne fordelt på 12 lokaliteter (fig. 2), flest på Nólsoy (1.521), i Sumba, Suðuroy (309) og i Tórshavn (299). Den første blev mærket i 1963 (Mikladalur, Kalsoy), men frem til begyndelsen af 1980'erne blev relativt få fugle ringmærket (fig. 4). Flest er mærket i 2004 (265), 2002 (230) og 2009 (120). I 1985-1993 blev der gjort en særlig indsats for arten, bl.a. med opsætning af redekasser i bygden på Nólsoy, og de fleste redeunger blev mærket i denne periode (Magnussen & Jensen 2010).

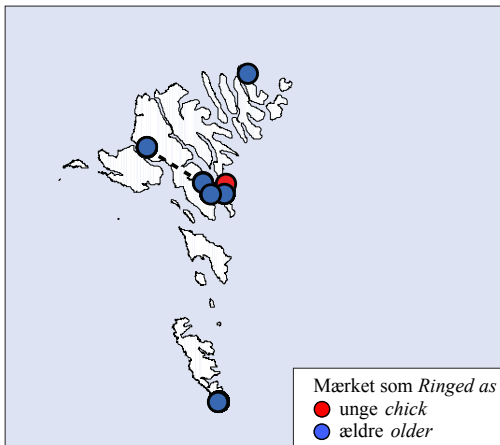

Fig. 1. Samtlige genfund af gråspurv ringmærket på Færøerne (n=223). Stiplede linjer forbinder mærknings- og genfindssted. All recoveries of house sparrows ringed in the Faroes (n=223). Dashed lines connect ringing and recovery sites.

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 2.343
 - heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 388 (23%)

Genmeldinger *Recoveries*
 Antal genmeldinger *No. of recoveries* 223
 - heraf udenfor Færøerne *Recovered abroad* 0
 Antal fugle *No. of individuals* 194
 - heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 36 (19%)
 Genmeldingsandel *Proportion recovered* 8,3%
 Mærket i udlandet og genmeldt på Færøerne
Ringed abroad, recovered in the Faroes 0

Ekstremer *Extremes*
 Højeste alder *Oldest bird* 9 år 11 mdr.
 Længste afstand *Longest distance*
 Færøerne Faroes 21 km

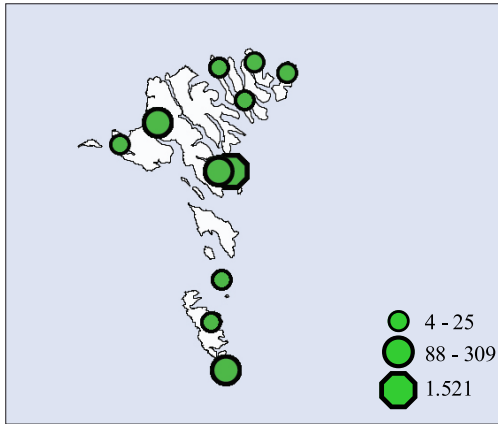

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for gråspurv ringmærket på Færøerne (n=2.343). Ringing sites of house sparrows ringed in the Faroes (n=2,343).

I 2002 blev 112 gråspurve farvemærket i Tórshavn for at undersøge udveksling mellem de forskellige bestande, og for at fastslå hvor store områder, de enkelte gråspurve benytter (Eliassen & Jacobsen 2002).

Gråspurv er mærket året rundt på Færøerne (fig. 3), dog flest i sensommeren og om efteråret (juli og september-oktober) og færrest i vinterperioden (december-april). Blandt kønsbestemte fugle (n=1.249) er 46% mærket som hunner og 54% som hanner. Blandt aldersbestemte fugle (n=1.713) er 23% ringmærket som redeunger, 58% som ungfugle (1K) og 19% som ældre fugle (2K+).

Med 223 genmeldinger af 194 fugle er genmeldingsprocenten 8,3%. Ingen fugle er genmeldt i udlandet (fig. 1), og ingen mærket i udlandet er genmeldt på Færøerne. Genmeldingerne er rapporteret jævnt over hele året, færrest i juni og flest i juli (fig. 3).

Træk, overvintring og spredning

Genmeldinger af færøske gråspurve viser, at arten er en udpræget standfugl. 99% er genfundet mindre end 1 km fra mærkningsstedet. To fugle er genmeldt mere end 1 km fra mærkningslokaliteten: En, mærket som ungfugl 3. juli 1969 i Vestmanna, Streymoy, blev genmeldt 21 km mod sydøst i Kaldbak syv måneder senere (5. februar 1970) (fig. 1), og en anden,

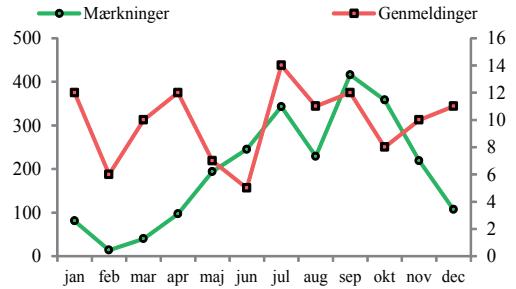

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for gråspurv ringmærket på Færøerne. Month of ringing (green circles) and recovery (red squares) of house sparrows ringed in the Faroes.

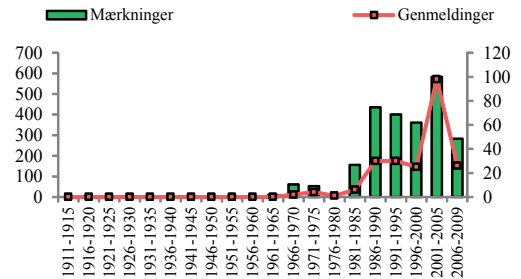

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for gråspurv ringmærket på Færøerne, i femårsperioder. Year of ringing (green bars) and recovery (red squares) of house sparrows ringed in the Faroes (five-year periods).

mærket som ungfugl 7. juli 1998 på Nólsoy, blev fundet død 4 km mod vest i Tórshavn året efter (10. maj 1999).

Gråspurv er således en af de mest stationære fuglearter på Færøerne. Tilsvarende mønstre er fundet i Norge og på De Britiske Øer (Wernham m.fl. 2002, Bakken m.fl. 2006). Et farvemærkningsprojekt på Færøerne i 2002 viste, at gråspurve benyttede op til 2 km² store arealer (Eliassen & Jacobsen 2002).

Genmeldings- og dødsårsager

Flere ringmærkede gråspurve er aflæst mere end én gang, alle på mærkningslokaliteten. 17 fugle er genmeldt to gange og seks fugle tre gange. En han, mærket 16. juni 1987 som redeunge på Nólsoy, blev aflæst samme sted 10. januar 1995 og igen 28. april 1995 og fundet

død 11. maj 1997. Den blev således næsten 10 år gammel.

Omkring 45% er rapporteret som døde (fig 5A). Den hyppigste kendte dødsårsag er dræbt af kat (19%), heraf størstedelen (14%) i 1984-1995 og alle undtagen én på Nólsoy (fig. 5B) Flere er døde af forgiftning (6%), overvejende 1985-1995 på Nólsoy.

Blandt gråspurve, mærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde, er 50% rapporteret i løbet af det første leveår (fig. 6). Den længstlevende ringmærkede gråspurv blev mærket som ung han 16. juni 1987 i Nólsoy og fundet død samme sted 9 år og 11 måneder senere (11. maj 1997).

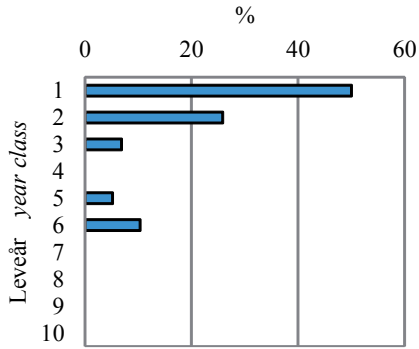

Fig. 6. Aldersfordeling af gråspurv mærket i deres første kalenderår og genmeldt som døde (n=58). *Distribution by year-class of house sparrow ringed in their first calendar year and recovered dead (n=58).*

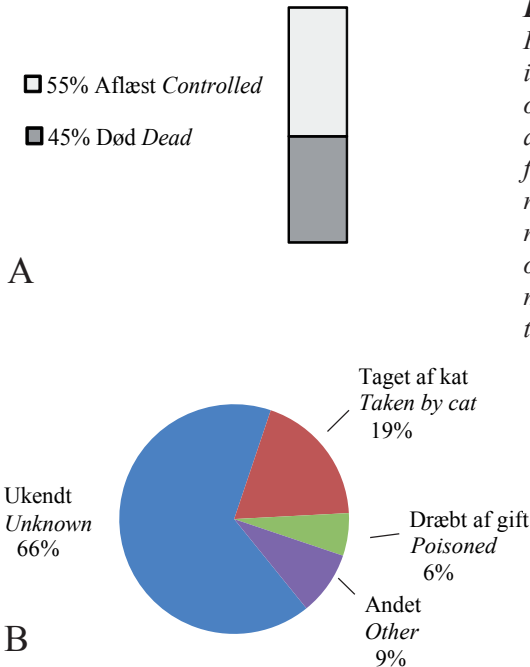

Fig. 5. A) Genmeldingsårsager (n=222) og B) dødsårsager (n=100) for gråspurv ringmærket på Færøerne. *A) Causes of A) recovery (n=222) and B) death (n=100) for house sparrows ringed in the Faroes.*

English summary

House sparrow is a common breeding resident in the Faroes, with an estimated population of 2,700 pairs. The first breeding record was after the winter 1935-1936. The species is only found near human settlements. 2,343 have been ringed, the majority on Nólsoy. Individuals are rarely recovered away from their ringing site: of 223 recoveries only two were made 2 km or more from the ringing site (4 and 21 km, respectively).